gazdáia: Kőſönt titeket az Eraſtus ez városnac kénts tartóia, és az Quartus attyafiu.

c: Ez ſzáſzra gond viſelőie.

24 Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen mindnyáianti veletec, Amen.

25 Annac pedig, az ki titeket meg erősithet az én Euangeliomom ſierint, és az Ieſus Chriſtuſnac prędikálláſa ſierint, az titoknac meg ielentéſéből, melly őrőc időktől fogua el rőytetett vólt.

26 Moſtan pedig meg ielenteteett, és az Prophétác irása által, az őrőc Iſtennec parantſolattyából, az hitben való engedelemnec okaért, minden pogány népeknec meg magyaráztatott.

27 Annac (mondom) az ki czac egyedül bőlts Iſten, diczőſég az Ieſus Chriſtus által mind őrőcké, Amen.

Az Romába irt leuelnec végé, mellyet irt az ſzent Pál Corinthusból és küldött az Cenchręe városbeli Anya ſzentegy báznac Phębe neuô ſzolgálóia által, &c.

PAL APASTALNAC CORINTHVS VAROSBA IROTT ELSŐ LEVELE.

ELSŐ RESz.

Előſzer halakát ad Iſtennec az Ielki aiandokokért, mellyeckel Iſten meg latogatta az Corinthuſbelieket. Az vtan inti őket hogy ne legyenec ő közőttec haſonlaſoc az tanitoc miatt, holott azt mondgya hogy az Euangeliomnac predicallaſara nem keuannya Iſten az emberi bőltſeſegnec ekeſen ſolaſat.

PAL, hiuatala ſierint Ieſus Chriſtuſnac Apaſtala, Iſtennec akaratt yából, és az Soſthenes attyafiu.

2 a Az Iſtennec gyülekezetinec, melly vagyon Corinthusban, az Ieſus Chriſtusban meg ſienteltetteknec, hiuatalos ſienteknec, mindeneckel egybe, valakic à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac neuét ſegitſégül hijác minden helyen azoknac wroknac (mondom,) és az mi Wrunknac.

a: Az Corinthus városbeli gyülekezetét anya ſzentegyházznac, és Iſten gyülekezetinec neuezi noha ſoc vetkec voltac benne.

3 Kegyelem néktec és békeſég az Iſtentől az mi atyánktól, és az WR Ieſus Chriſtuſtól.

4 Hálákat adoc az én Iſtenemnec mindenkoron ti felőlletec, az aiándokért, az melly néktec adatott az Ieſus Chriſtusban.

5 Hogy mindenekben meg gazdagodtatoc ő bene, ſiólásban való bőltſeſéggel, és minden tudomannyal.

6 Az mint meg erősitetett ti bennetec, az Ieſus Chriſtus felől való bizonſág tétel.

7 b Annîra hogy ſemminélkül nem ſiükölködtec, váruán az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac meg ielenéſét.

b: Nem azt mondgya hogy mindeneſtől tekelletes ſc, hanem azon őrül hogy ily gazdaſsággal gazdagitatt rac meg, mely nekiec eleg az tőkelletes ſegnec napiig.

8 Melly Iſten meg erősſit titeket mind végig az ártatlanſágban, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac napiára.

9 Igaz és tökélletes az Iſten, ki által hiuattattatoc az ő fiának az mi Wrunc IeſusChriſtuſnac társaſágába.

10 c Kérlec pedig titeket atyámfiai az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac neuére, hogy mindnyáián egyjen azon éggyet ſióllýatoc, és ne legyenec ti köztetec haſonláſoc, de legyetec egybe kötöztettec egy akartnac és értelemnec általa.

11 Mert meg mondottác nékem ti felöletec, atyámfiai, az Chloés háza népe közzül valóc, hogy verſengeſec vadnac ti köztetec.

12 d Ezt mondom pedig hogy mindentec azt mondgya: En Pálé vagyoc: En pedig Apolloié. En pedig Cephásé: En pedig Chriſtuſé.

13 e Vallyon réſire oztatotté az Chriſtus? Auagy Pál feſitetetté meg ti éröttetec? Auagy az Pál neuére kereztelkedteteké?

14 Hálákat adoc az én Iſtenemnec, hogy én éggyiteket ſem kerezteltem, hanem Chriſpuſt és Gaiuſt.

15 Hogy valaki azt ne mondhatná, hogy az én neuemre kerezteltem.

16 Kerezteltem az Stephanánac háza népétis, nem tudom é kiuől hogy valakit kerezteltem vólna.

17 f Mert nem azért küldött engemet Chriſtus, hogy kereztelljec, hanem hogy az Euangeliomot hirdeſſem, g de nem ſiólláſban való böltſeſéggel, h hogy az Chriſtuſnac kerezte hijába való ne lenne.

18 i Mert az kereztről való tudomány, azoknac iólléhet az kic elvesínec, bolondſág, mi nékünc pedig kic meg tartatunc, Iſtennec hatalma.

19 k Mert meg vagyon irua: El törlöm az böltſeknec böltſeſégeket, és az értelmeſeknec értelmeket el veſiem.

20 Hól vagyon az böls? hól vagyon az irás tudó? hól vagyon ez világnac böltſe és mélſéges dólgainac tudakozóia? nem de bolondſággá tötteié az Iſten ez világnac böltſeſégét?

21 l Mert minec vtánna az Iſtennec böltſe teremtéſében, nem eſmérte vólna meg ez világ az Iſtent az ő böltſeſégéből, tettzéc az Iſtennec hogy az bolond predicállás által tartſa meg az hiuöket.

22 m Mert az Sidókis ielt kéuánnac, az Görögöc pedig böltſeſéget kereſnec.

23 Mi pedig predikállyuc à meg feſitetett Chriſtuſt, az Sidóknac botránkozáſt, az Görögöknec pedig bolondſágot.

24 De az hiuataloſoknac mind Sidóknac mind Görögöknec, Chriſtuſt, az Iſten hatalmát és böltſeſégét.

25 Mert az Iſtennec bolondſága böltſeb az emberec böltſeſégénél, és az Iſtennec erötlenſége, erőſſeb az emberec erőſſégénél.

26 n Mert láttyátoc az ti hiuataloſtokat, atyámfiai, hogy nem ſokan

c: Innét az Apoſtol az Corinthuſbeliekhez hogy az egyenetlenſéget el hagyuan eggyeſec legyenec.

d: Meg mondgya az Apoſtol menemű haſonlás vagyon az Corinthuſbeliec közöt.

e: Az versben három erőſség vagyon, miert nē kell az hiuec közt haſonlaſnac lenni.

f: Nem azt mondgya hogy nem Apoſtoli tiſt volna az kereztſég, hanem azaz azt iſtenti meg, miſſoda az ő főtiſztiſ, tudni illic tanitás

g: Azoc ellen kezd diſputalni az kic az eheſen valo ſollaſſal elbittetec vala az Corinthusbeliekhez: Azt mondgya pedig hogy ő nem igyekezic eheſem ſolaſra, és añac ſiep okait adgya.

h. Okat mondgya miért nē el eheſem ſoſſal hogy az meg feſitett Chriſtus felöl valo tudomani hijába valo ne legyen.

i: Azoc ellen az kic azt mondhattac volna, hogy az Euangelium meg vtáltatic az adakozatos beſzedert.

k: Maſodic bizonſag.

Eſai. 29.

l: Azt mondgya hogy mi tan ezzelis meg iſten az emberec böltſeſeget illyen moden, mert nem akartac biet meg eſmerni az teremtesből.

m: Azt bizonyittya, hogy az Euangeliomot bolöd predicallaſnac tenda.

n: Az Corinthumbeliekhez peldaio

kan

kal bizonitya menemő alazatos beſedec altal ſokot iſten hatalmaſon ezekedni.

kan vattoc bölcſec teſt ſierint, nem ſokan hatalmaſoc, nem ſokan nemeſſec.

27 Hanem az kic bolondoknac alítatnac ez világon, azokat válaztotta Iſten hogy az böltſeket meg ſiégyenitſe, és az kic ez világon erötleneknec alítatnac, azokat válaztotta Iſten, hogy az erőſſeket meg ſiégyenitſe.

a: Az az, ſem nekünc iteltetnec emberektől.

28 És az kic nemtelenec ez világon, és ſemminec alítatnac, azokat válaztotta Iſten, és az mellyec ninczenec, hogy az mellyec, vadnac azokat el töröllye.

29 Hogy ne diczökedgyéc ő elötte egy teſtis.

30 De az Iſtentől vattoc ti az IeſusChriſtusban, ki lött mi nékünc Iſtentől böltſeſég, igaſſág, ſientſég és váltſág.

Ierem. 9.

31 Hogy az mint meg vagyon irua, az ki diczökedic, az Iſtenben diczökedgyéc.

II. Réſz.

Elöſzer azt mondgya az Apaſtal, hogy ő az Euangeliomnac predikallaſaban nē elt böltſ beſeddel, és nem igyekezet böltſeſéget mutogatni, hanem hogy az ő tanitaſanac ereie légyen. Az vran hogy ne lattaſſec az böltzeſeget mindeneſtől meg vetni, azt mondgya hogy ők is predikall böltzeſeget, holoc meg iria az Euangeliomot menemő tudoman leggyen. Vrolſor meg mondgya hogy az Euangeliomot teſti böltzeſeggel ſenki meg nem foghattya.

a: Iſmet arra tér á mit oda fel az elsö caputnac 17. verſebe kezde mondani.

1 ENec azért mikor ti hozzátoc mennéc atyamfiai, nem mentē hogy az Iſtennec bizonſág tételét nagy ékeſſen ſiólás-

b: Az az, nem vegeztē volt magamban egyebet predicallani nekic, hanem az IeſusChriſtuſnac eſmeretit.

sal és böltſeſéggel hirdeſsē nektec

2 b Mert nem végeztem vólt magamban egyebet valamit tudni ti köztetec, hanem az Ieſus Chriſtuſt, azt pedig az kit meg feſiitettec.

Vagy nem ite Item ſemmit iobbat és drágabbat az Chriſtus eſmeretinel.

3 És én nagy erötlenſéggel, félelemmel és röttegéſſel vóltam ti köztetec.

4 És az én beſiédem, és predikálláſom nem vólt emberi böltſeſégnec hitetö beſiédiben, hanem inkáb az lelki erönec mutatáſában.

5 Hogy az ti bitötöc ne állana emberi böltſeſégből, hanem Iſteni eröből.

c: Azt mongya hogy böltſeſeget predicall de az tökéletesſehnec az az, az kic erősſec az tudományban és io értelmue vagyon.

6 c Böltſeſéget ſiólunc pedig az tökélletesec között, nem ez világnac böltſeſégét pedig, ſem pedig nem ez világi feiedelmec böltſeſégét, kic el töröltetnec.

d: Meg mondgya menemő tudomany az Euangelium.

7 d Hanem ſióllyuc az Iſtennec titkos böltſeſégét, amaz el röytetett böltſeſéget, mellyet Iſten el rendelt vala ez világ elött, az mi diczöſségünkre.

8 Mellyet ez világi böltſec közzül éggyis nem tudott: Mert ha tudtác vólna, az diczöſségnec Wrát ſoha meg nē feſiitettéc vólna.

9 De predikállyuc az mint meg vagyon irua, az mellyeket à ſiem nem latott, ſem az fül nem hallott, az embernekis gondolattyában nem mentec, mellyeket az Iſten kéſiitett az ötet ſieretöknec.

Eſai. 64.

e: Az Euangeliumnac titkait tudgyuc az Iſten lelke altal.

10 e Mi nékünc pedig az Iſten meg ielentette azokat az ő lelke által: Mert az lélec mindeneket viſgál, még az Iſteñec mélſégétis.

11 Mert kitſoda tudhattya az emberec közzül à mi emberben vagyon, hanem ezac az embernec ő magánac lelke, az melly ő benne vagyon? Azonképpen à mi Iſtenben vagyonis, ſenki nem tudgya, hanem az Iſten lelke.

12 Mi-

12 Mi pedig nem ez világnac lelkét vöttüc, hanem az lelket melly az Istentöl vagyon, hogy meg tudhassuc az mit nékünc aijándekozott az Isten.

13 Mellyeket predikállunkis, nè olly beſédeckel, mellyekre az emberi böltſeſég tanit, hanem az mellyekre az ſient lélec tanit, az lelkieket lelkiekhöz ſiabuán.

14 f Az lelkes ember pedig meg nem foghattya azokat, az melyec az Istennec lelkéie: Mert ö néki bolondſágnac tettzic, meg ſem tudhattya azokat, mert az léleknec ereie által itéltetnec meg.

15 g Az lelki pedig mindeneket meg ités, de ö ſenkitöl nem itéltetic meg.

16 Mert kiczoda tudgya az Urnac akarattyát, az ki tanithatna ötet: Mi pedig tudgyuc az Chriſtus akarattyát.

f: Az teſtnec böltſeſege altal semmiképpen az mennyei dolgokhat megnem foghattya az ember, az kinec ezec ozon lelke vagyon g: Az az, az ki iſten lelkétöl meg vilagoſitatot, ertti az mennyei tudomant és arrul tud itelni. De az ollyan ſenkitöl meg nem itelthetic, mert az mi hitönc és az Euangeliũ nem vetetett emberi ſtelet ala.

III. Réſz.

1 ÉN a pedig nem ſiólhattam néktec mint lelkieknec, hanem ſióltam mint teſtieknec, az az, gjermekeknec à Chriſtusban.

2 Teynec italáual táplaltalac titeket, és nem kemény eledellel: Mert azt nem ſienuedhetitec vala el, söt mèg moſtannis nem ſenuedhetitec.

3 Mert mèg teſtiec vattoc: Mert miuel hogy ti köztetec vagyon irégyſég és verſengés és viſia vonáſoc, nem teſtiec vattoké, és nẽ teſt ſierint iártoké?

4 Mert mikor eggyitec azt mondgya: En Pálé vagyoc, az máſtoc: En Apolloé vagyoc, nem teſtiec vattoké?

a: Az mit ez elöt monda az emberi elmenec vakſagarol, azt az Corinthumbeliekre ſabia, és mondgya öket teſtieknec, miuel hogy az hitben erötelenec valanac. és baſonlaſoc volnanac közöttöc.

b: Meg'mondgya itt az Apaſtal mit kellyẽ mindeñec ö felöllöc itelni, hogy tudni illic ſenki ſe többet ſe keuesbet ne tüſ-

5 b Kitſoda azért az Pál, és kitſoda az Apollós, hanem ſiólgác kic által hittetec, és az mint kinec kinec az WR adta?

6 c En plántáltam: Apollo öntözött, delſten adta añac elö mentet

7 Azért ſem az ki plántál, valami, ſem az ki öntöz, hanem Iſten, az ki elö mentet ád.

8 A pedig à ki plántál, és à ki öntöz eggjec, mindenic pedig az ö iutalmát véſii, az ö munkáia ſierint.

9 Mert Iſten mellet munkálodó ſiólgác vagyunc, Iſten maiorſága, Iſten epitéſe.

10 Az Iſtennec nékem adatott aijándoc ſierint, mint bölts meſter, fundamentomot vetettem, más eppit pedig arra, d meg láſſa pedig minden mi módon eppit.

11 Mert más fundamentomot ſenki nem vethet à kiuöl à melly egyſier vettetett: Melly az Ieſus Chriſtus.

12 e Hogj ha valaki eppit è fundamentomra, aranyat, ezüſtöt, drága köueket, fát, ſiénát, pozdoriát.

13 f Mindennec munkaia nìluán léſien: Mert az nap meg mutattya, mert az tüznec általa meg ielentetic, és mindennec munkáia minęmö légyen, az tüz meg probállya.

14 Ha kinec munkáia, az mit eppitet meg marad, iutalmát véſii.

15 A kinec munkáia, meg ęg, kárt vall, ö maga pedig meg tartatic, de így mint tüz által. g 16 Auanac igaſſága meg mutatta azokat az eppiteſeket. *tanyat-pozdoriat à tüz meg probállya, azonképpen azokat. és az mely tüznac talaltatic meg marad mindaz eppit ö uel egyba.*

g: A kic az igaz fundamentomra eppitenec de nem iol. azoc meg maradnac, mind azaltal az ö tudomannyoknac az igaſſag altal valo meg probalaſat el kell ſenuedniec.

laidonitſen azert hogy ök Iſten ſolgai kic altal iſten ezelekeſtic.

c: Ket baſonlatoſſaggal ekeſiti az mit monda az elöben, baſonlitya az hiueket mezöhöz, mellyet iſten az ö ſolgai altal miuel: Az maſikban az alkotuani hoz, mellyet az ùr eppit. de az ö ſolgai altal, kic höz zül nemellyec az fundamentomat eppitic nemellyec az epſegnec falait, &c.

d. Intt az Apaſtal az Iſten hatalmaban eppitöket, és meg mutatya nekic az igaz fundamentomot.

e: Arra inti az eppitöket hogy az fundamentommal eggyezzen az eppites. Es az ollyan eppitet mely az fundamentommal eggyez haſonlitatic az aranhoz. Az mely pedig nem eggyez az pozdoriahoz.

f: Azt mondgya hogi nem mind io eppitöc az kic az fundamentomra eppitenec, de azt mondgia hogy az vilagoſſag

16 b Auagy nem tudgyátoké, hogy ti az Istennec templomi vattoc, és az Isten lelke lakozic ti bennetec?

17 Ha valaki az Isten templomát meg sieplősíti, el vesíti azt az Isten: Mert az Istennec temploma sient, melly ti vattoc.

18 i Senki magát meg ne czallya, ha valaki láttatic magánac bőltsnec lenni ez világon, bolond légyen, hogy bölts légyen.

19 Mert ez világnac böltseſége, Istennél bolondság, mert meg vagyon irua, meg fogia az böltseket az ő böltseſégekbe.

20 Es esmét: Az WR tudgya hogy az böltseknec gondolattyoc hijába valóc.

21 k Azért senki ne diczökedgyéc emberekben, mert mindenec tiétec.

22 Akar Pál, akar Apollo, akar Cephás, akar ez világ, akar az élet, akar à halál, akar ielen valóc, akar követközendöc, mindenec tiétec.

23 Ti pedig az Christusé vattoc, az Christus pedig Istene.

IIII. Réſz.

1 VGy itéllyen mi felölünc az ember, mint Christusnac siólgai felöl, és az Istennec titkainac sáfári felöl.

2 Az Sáfárokban pedig ez kéuántatic, hogy minden hiwnec találtaſſéc.

3 b En pedig keueſet gondoloc azzal ha ti tölletec, vagy emberi itélettöl itéltetem. Söt még én magamatis nem itélem meg.

4 Mert semmiben nem vádol az én lelkem, de ez által nem igazúloc meg, hanem az WR az, az ki engemet meg itél.

5 c Azért idö elött semmit ne itéllyetec, mig nem el iö az WR, ki az setétségeknec titkait világra hozza, és à siueknec tanátsit meg jelenti, és ackor léſien mindennec Istentöl ditséreti.

6 d Ezeket pedig atty ámfiai neminemö példában siabtam én reám és Apollóra, ti éröttetec, hogy az mi példánkban tanullyatoc meg, hogy annac felötte az mint meg iratott, nem ió böltselkedni, hogy eggietec à máſtoc helyébe egy más ellen ne fuuálkodgyatoc fel.

7 e Mert kitsoda siakazt ki téged az több emberec közzül? Mitsodád vagyon pedig az mit nem vöttél vólna? hogyha vötted, mit keuélkedel mint ha nem vötted vólna?

8 f Immár meg töltetec, immár el gazdagodtatoc, mi nálunknél kül orsiágot vöttetec, vayha pedig Wralkodhatnátoc, hog mijs veletec egybe wralkodhatnánc.

9 g Mert vgy itélem hogy az Isten minket aláb való Apaſtalokat, adott ez világ sieme eleibe, vgy mint halálra valókat: Mert löttünc czudáia ez világnac, az Angyaloknac, és az embereknec.

10 Mi bolondoc vagyunc à Christusért, ti pedig böltsec vattoc az Christusban: mi erötelenec, ti erössec, ti diczéretesec, mi gyalázatosoc.

11 Mind

---

b: Ti az Isten templomi vattoc azért senki titeket meg ne fertezteſſen idegen tudomanyal.

i: Noha ez világ neueti de azot tanittyac az böltseſeget az Isten hazában az kic az emberi böltseſeget meg vtallyác.

Iob. 5. Pſalm 48.

k: Ket az Apaſtal öket hogy az kic az ö idueſſegeknec nem Vrai hanem ſolgai, azokat nē vgy tarſſic mint Vrakat hanē mint ſolgakat, és nem ö reaiok nezzenec hanem Istenre ki ö altaloc ſol.

a: Meg tanittya az Corinthusbelieket menemö itelben legyenec az tanitoc felöl. Az tanitokatis meg inti az ö tiztekröl.

b: Mitel hogy magat hozza peldaiul, és egyebeket meg fedde, azt mödgya hogy nem gondol semmit emberecnec ö felöle való iteletekhez, sem annac ſep okait adgya.

c. Isten dolga az ſtilet, ki az ſiueknec titkait altal lattya.

d: Magat adgya az ſent Pál peldaiul az alazatoſſagra: Ennyi mondnē hogy valamit tulai donitanec magamnac egyebet felett, de ez leuelbennis az en neuem és Apollos neue alat elfedeztem az godnoſs tanitoknac neueket.

e: Az keuelſeg nec meg embiteſere io oruoſſag ha meg gondollya azt valaki, hogy az emberec közzül magat ki nem ſakaszthattya és hogy mindent Istentöl vött.

f Neueti öket az Apaſtal hog magokban meg pirullyanac.

g: Az az, ha valakinec bireſnec nemeſnec, feiedelmeſnec, gazdagnac kellene lenni, leg elöſſeris fökeppen nekünc kellene. De mi nem vagyunc, tyſtelhat magatoc felül keuelyen ne erizſtec.

11 Mind ez ideig mind éhezűnc mind ſiomiuhozunc, mezítelenec vagyunc, artzúl veretűnc, és bizontalan helyeken budoſunc.

12 És munkálodunc, tulaydon kezűnckel dólgot téuèn, ha ſiidaloſſal illettetűnc iót kéuánunc, ha háboruſágot ſienuedűnc, békeſéggel tűriűc.

13 Ha gyaláztatunc, imádkozúnc, ez világnac ſeprei löttűnc, és el vetett állatoc mind ez ideig.

14 Nem azért irom ezeket hogy titeket meg ſiégyenitſelec, hanem titeket intelec, mint ſierelmes fiaimat.

15 Mert ha tíz ezer tanitó meſtertec lenneis az Chriſtusban, mind az áltál nem ſoc atyátoc vagyon: Mert én ſiültelec titeket az Ieſus Chriſtusban.

16 Kerlec azért titeket hogy legyetec énkőuetőim.

17 Azért botſáttam hozzátoc az Timotheuſt ki nékem ſierelmes fiam, és hiw, az Vrban, ki ti néktec eſietekben iutattya minémőc legyenec az én útaim à Chriſtusban, az mint mindenöt minden gyülekezetekben tanitoc.

Feniegeti corinthusokat, de czelekedetiben az atya, ſalkeppen ig az hatalmas parancsodo tanyt fenyegetés.

18 [b] Touábba mint ha én ſoha nem mennéc ti hozzátoc, úgy fualkodtac fel némellyec.

19 De el mégyec rőuid napon ti hozzátoc ha az WR akarandgya, és meg értem, nem beſiédeket azoknac az kic fel fualkodtac hané az ő beſiédeknec ereiét.

20 Mert nem beſiédben áll az Iſtennec orſiága, hanem az lélecnec ereiében.

21 Mit akartoc? Veſſiőuel menyeké hozzátoc àuagy ſieretettel, és lelki alázatoſſággal? i

i: vagy, alázatoſſagnac lelkeuel.

V. Réſz

1 BIzonnyal halattatic ti köztetec az paráznaſág, olly pedig, melly még az pogányoc közöttis nē neueztetic, hogy valaki az ő attya feleſégét el vegye.

2 Ti pedig fel fuualkodtatoc és nem keſergettetec, hogy ti közzűletec ki vettetett vólna, az ki ez bűnt czelekedte.

3 [a] Bizonyára én úgy mint táuól léuén teſtben, de lélekben ielen léuén, immár mint ha ielen vólnéc meg itéltem, hogy az ki azt czelekedte.

a: Valamely bűnös embernec az hiuec közzűl valo ki ſzakadaſa nem egy ember hatalmában, hanem az egeſs gyülekezetben vagyon.

4 Minekutánna ti és az én lelkem az WR Ieſus Chriſtuſnac neuébe egybe gyültöc, az WR Ieſus Chriſtuſnac hatalmáual.

5 Ez illyen ember adattaſſéc az Sátánnac, az ő teſténec halálára, [b] hogy az lélec meg tartaſſéc az WR Ieſuſnac amaz napián.

b: Meg mondgya mi vegre kell valakit ki ſzakadni az hiuec közzűl.

6 Nem ió az ti diczőkedéſtec: Auagy nem tudgyatoké, hogy kiczin kouaſi, meg poshaztya mind az egéſi téztát?

c: Maſic vege az excommunicationac, hogy à bűnös embertől az több hiuec meg ne metelet ſulyenec.

7 [a] Tizticzátoc ki azért az régi kouázt, hogy legyetec wytéztác, miképpen hogy kouáſinélkül valóc vattoc: Mert az mi huſuéti bárányunc az Chriſtus mi érőttünc meg áldoztatott.

d: Imi az Corinthusbelieket hogy miképpen az regyec huſuet innepebe ki hanytác az kouazt hazokból, és tiztatalannac itéltete az hinec hazaba kouaz talaltatot: Azonképpen ők ki veſſic gyülekezetekből az tiztatalan embert, miuel hogy az ő egeſs eletec ollyan mint à huſuéti innep melyben az igaz huſuéti bárannyal veſſekulen minden tiztatalanſagot ki kell vetnyec közzülőc.

8 Azért

8 Azért innepet ſientellyünc nem régi kouáſiban, nem gonoſſágnac és álnokſágnac kouáſiába, hanem kouáſinélkül való kenyerekbe, tudni illic, tiztaſágban és igaſſágban.

e: Immár közönſeges képpen ſol hogy ſenkit tiztatalant köztöc elne ſend meggyenec.

9 e Meg irtam néktec leuelembe, hogy az paráznáckal ne társalkodnátoc.

10 De nem mindeneſtől fogua ez világnac paráznaiual, auagy fösuéniuel, auagy ragadozóiual, auagy báluány imadóiual: mert ollyan módon ki kellene ez világból mennetec.

11 Moſtan pedig irtam néktec hogy ne társalkodgyátoc azzal, ha valaki holott atyafiunac neneztetic; parázna vagy fösuény, vagy báluány imadó, vagy ſiidal mazó, vagy réſiegeſ, vagy ragadozó, ez illyeneckel mondom,

f: Nem tiltya meg hogy az excommunicatus emberrel ne együnc ne ſolgallyunc, mint ſi ac az atyaknac, aſſoni al latokat, aſſó voroknac, banē az ollyan nyaiaſſagot tiltya meg, mēt az bünös embert az bünben batorittana.

hogy ingyen ſe egyetec. f

12 Mert mitſoda közöm vagyon ahoz hogy az kiuöl valókrólis itéletet tegyec? auagy nem azokról téſiteké ti itéletet az kic belöl vadnac (az Iſten hazába.)

13 Az kiuöl valókról pedig az Iſten itéletet téſien, veſſétec ki azért az gonoſi embert ti közzületec.

VI. Riſz.

1 VAgyoné valaki ti köztetec olly vakmerö, hogy ha töruénközéſe vagyon máſſal, az hamiſſac elött töruénkezic, és nem az ſientec elött?

2 Auagy nem tudgyátoké hogj az ſientec meg itélic ez világot? hogy ha ez világ ti általatoc megitéltetic, méltatlanoc vattoké kiſſeb dologról való itéletre?

3 Auagy nem tudgyátoké hogy az Angyalokatis meg itéllyüc, nē hogy ez világi életünknec ſiükſégére való dolgot nē itélnöc meg?

4 Azért ha töruénkezéſtec vagyon azoc felöl mellyec ez világi életnec ſiükſégére valóc, kic az gyülekezetben leg aláb valóc, azokat ülteſſétec az ſiékbe.

5 Hogy magatokat meg ſiégyenlyétec, ezt azért irom. Nintſené ti köztetec egy bölts emberis, az ki itéletet tehetne az ö atyafiai közt?

6 Hanem az atyafiu attyafiáual töruénkezic az hitetlenec elött.

7 a Ez pedig minden kętſégnélkül nagy gyarloſág ti bennetec, hogy egy máſſal töruénkeztec. Miért nem ſienuedtec inkáb boſiſiúſágot? miért nem türitec inkáb az kárt?

a: Minec vtánna meg tilta az ſenteknec a: pogányoc elött való törvenzekeſeket. ite immár azt mongya hogi ha ollyanoc volnanac, az minemöknec kellene leńire vgyan ſemmire nem kellenè à töruenkeſer.

8 De inkáb ti téſitec boſiſiút, és kárt az ti atyátokfiainac.

9 Auagj nem tudgjátoké, hogy az hamiſſac az Iſtennec orſiágnac örökſégét nem biriác? b Ne teuélegietec, ſem az paráznalkodóc, ſem az báluány imadóc, ſem házaſſág rontóc, ſem éktelen puhác, ſem az kic férfiackal tiztátalankodnac.

b: Alkolmatoſſagot veue az Apoſtalaj felſökből, ſoc vetheket fedd meg az Corinthumbeliekben, melyeknec el tauoztataſara inti öket fenyegetöſſel.

10 Sem az lopóc, ſem fösuénnyec, ſem réſiegeſec, ſem ſiidálmazóc, ſem ragadozóc, az Iſten orſiágának örökſégét nē biriác.

11 Illyenec vóltatoc pedig némellyec, de meg moſattatoc meg ſienteltettetec, meg igazitattatoc

a: Feddi ſſent Pal azokat, hoc az here3 tyent ſſabadſagnac ſſine a latt, azt alittiac vala hog nehiec mindē ſſabad, es mikeppen io volna et ſſabad mindent meg enni, azonkeppen az paraznaſagis ſſabad volna, melre à ſſent Pal azt mondya hog ezec között nagy külömbſeg vagyon. Es vadnac ollyac mellyec ſſabadoc, mert mindent meg enni, de azt is moddal. De az paraznaſag nem ſſabad. 1.

az Wr Ieſuſnac neuébe, és az mi Iſtenünknec leike által.

12 a Mindenec ſſabadoc énnékem, de nem mindenec haſználnac: Mindenec ſſabadoc nékem, de én ſemmi állatnac hatalmában ne adaſſam.

13 Az eledelec az haſnac rendeltettec, és az has az eledelnec: Az Iſten pedig mind ezt, mind amazokat el törli: d Az teſt pedig nem paráznaſágnac (rendeltetet,) hanem az Wrnac, és az WR az teſtnec.

14 e Az Iſten pedig az Wratis fel támaztotta, minketis fel támazt az ő hatalmaſſága által.

15 f Auagy nem tudgyátoké, hogy az ti teſteitec az Chriſtuſnac tagai? El ſſakaſſiamé azért az Chriſtus tagait, hogy az paráznának tagiáuá tegyem? táuól légyen.

16 Auagy nem tudgyátoké, hogy ki az paráznához ragazkodic, egy teſt az paráznáual? Mert ketten léſſinec (vgy mond,) egy teſttè.

17 g Az ki pedig ragazkodic az Wrhoz, egy lélec ő vele.

18 h Táuoztaſſátoc el az paráznaſágot: Minden bün az mellyet az ember tſelekeſſic az teſt kiuül vagyon: De az ki paráználkodic az ő maga teſte ellen vétkezic.

19 i Auagy nem tudgyátoké, hogy az ti teſtetec az bennetec lakozó ſſent léleknec Temploma, mellyet vöttetec az wrtól, k és hogy nem ti magatoké vattoc.

20 Mert árron vöttetec. Ditsőitſétec azért az Iſtent az ti teſtetekben és az ti lelketekben, mellyec Iſtené.

VII. Riſz.

1 TOuábba az mi néz azokra az mellyec felöl irtatoc. Ió az férfiunac aſſiſioni állatot nem illetni. a

2 De az paráznaſágnac el táuoztatáſáért, minden férfiunac tulaydon feleſége légyen, és minden aſſiſioni állatnac tulaydon férie.

3 Az férfiu az minemő ió akarattal tartozic az ő feleſégéhöz, azt meg adgya az ő feleſégénec, haſonlatosképpen az aſſiſioni állatis az férfiunac.

4 Az Aſſiſioni állat nem bír az ő ſáiát teſtéuel, hanem az férfiu, haſonlatosképpen az férfiu nem bír az ő ſáiát teſtéuel, hanem az ő feleſége.

5 Ne tſallyátoc meg egy máſt, hanem ha egyenlő akaratból ideig, hogy foglalatoſoc leheſſétec az böytölésbe és az imádkozásban: b Eſmét egy máshoz terietec, hogy az Sátán meg ne kéſértſen titeket, miuel hogy magatokat meg nem tartoztathattyátoc.

6 c Ezt pedig mondom engedelemből, nem parantſolat ſzerint.

7 Mert akarnám hogy vgy vólna minden ember, mint én: De mindennec kiuálképpen való ajándoka vagyon Iſtentöl, némelynec így, némellynec amúgy.

8 Mondom

a: Az kikhez Iſten arra való aiandokot adot, io el lenni aſſioni allatnelkül. De az kinec nem adot, ellyen à ſſent hazaſſaggal.

b: Nem ſol ſſent Pal az mindennapi könyörgeſek röl, mert azokat meg nem bantya à ſſent hazaſſag ha nem amaz kö zönſeges imadkozaſok rol mellyec az ö Teſtamentumban veſſedelmes idöben ſſoktac vala lenni,

c: Azt akaria mondani hog ſſabad meg hazaſu'ni vagy nem hazaſulni, de vgy hogy az ki meg nē hazaſolic arra való aiandoka legien hog maga meg tarhoztathaſſa.

d: Az házasságról.

8 d Mondom pedig az özvegy férfiaknac, és asiſioni állatoknac, hogy ió nékiec, ha vgy maradhatnac mint én.

9 Hogy ha magokat meg nem tarthattják, házaſſágban élljenec: Mert iob kázaſſágban élni, hogy nem mint égni.

e: Ebből ha ſzabad vagy nem az keresztyen házaſſáknac egy másik el hagyni.

10 e Azoknac pedig az kic házaſſágban vadnac, hagyom nem én, hanem az WR (hadgya,) hogy az Aſiſioni állat az ő fériét el ne hadgya.

11 Hogy ha pedig el hadgya, maradgyon házaſſágnélkül, vagy az ő férjével békellyéc meg: Az férfiuis az ő feleſégét el ne hadgya.

f: Az egyenetlen házaſſágról.

12 f Egyebeknec pedig én mondom nem az WR: Ha valamely atyafiunac hitetlen feleſége vagyon, melly ő vele éggyűt akar lakni, azt el ne hadgya.

13 Es az melly aſiſioni állatnac hitetlen férje vagyon, és az vele akar lakni, el ne hadgya az aſiſioni állat azt.

14 Mer az hitetlen férfiu meg ſienteltetett az ő feleſégében, és az hitetlen aſiſioni állat az ő Wrában. Mert ha külömben vólna, az ti gyermektec tiztátalanoc vólnának, de azoc ſientec.

15 Ha pedig az hitetlen el mégyen, ám mennyen el, nem vettetett rabſág alá az attyafiu, vagy az kereztyén aſiſioni állat ez illyen dólgokban: De békeſégre hijutt minket az Iſten.

16 Mert mit tudſi benne te aſiſioni állat hogy ha az te fériedet meg nyerhetedé? auagy te férfiu mit tudſi benne, hogy ha az te feleſégedet meg nyerhetedé? (Iſtennec.)

g: Alkalmatoſſágot veszen az felsőbbből ſok az embernec külső elrendelt állapatyaruil, mint az körmöl metelkedeſnec, környül metelkedetlenſégnec, boraſſágnac, ſolgaſágnac alla patryarul es arra int mindent hogy azzal à mely adiandokot Iſtentől vőtt, megelegeggyec es abban ſolgallyon Iſtennec.

17 g De az mint mindennec oztogattya Iſten az ő aiándokát, és az mint mindent hijutt, vgy iárion. En minden gyülekezetekben ecképpen rendelem.

18 Környül metélkedésben hiuatotté valaki? ne kéuánnya az környül metélkedetlenſéget, az környül metélkedetlenſégben hiuatotté valaki? környül ne metélkedgyéc.

19 Az környül metélkedés ſemmi: Az környül metélkedetlenſégis ſemmi, hanem az Iſten parantſolattyának meg tartáſa (kéuántatic.)

20 Minden ember az melly hiuatalban hiuattatott, abban maradgyon.

21 Szólgai állapatban hiuattalé? ne gondoly vele: De ha ſiabados lehetſi inkáb élly azzal.

22 Mert az ki az Wrban hiuattatott à ſiólgai állapatra, az Wrnac ſiabadoſa, haſonlatos képpen az ki ſiabadoſágban hiuattatott, az Chriſtuſnac ſiólgáia.

23 Nagy árron vétettetec, ne legyetec embereknec ſiólgai.

24 Minden ember az miben hiuattatott, atyámfiai, abban maradgyon meg Iſten előtt.

h: Azoc felől à kic ßüzeſeget fogadtac Iſtennec.

i: Az ielen valo ßükségen erti az ampßent egy haznac ackori haborusságat, azt mondgya azert hogy arra nezne io az ki meg nem hazaſul, de hogy ebből valaki à hazaſſagot ne ßidalmazza, azt mondgya hogy à kifelességet vört el ne hadgya.

25 h Az ſüzec felől nintſen az Wrtól parantſolatom: De à mit értec veletec közlöm, vgj mint ki az Iſtennec irgalmaſſágából vőttem ezt, hogj hiw ſiólgáia légjec.

26 i Vgy itélem azért hogy iő

ez, az ielen való ſiükſégnec okáért, tudni illic, hogy ió az embernec vgy (ſiüzen) maradni.

27 Feleſéghöz kötteteléd? ne kereſs el váláſt. Meg ſiabadúltálé az te feleſégedtül? ne kereſs feleſéget.

28 Hogy ha feleſéget véſieſſis, nem vétkeztél: Es ha az ſiüz leáńzó férhöz ment, nem vétkezet. k De ez illyeneknec háboruſágoc léſſen à teſtben. En pedig néktec kedueznéc.

29 ¶ Ezt pedig azért mondom atty ámfiai, mert az mi idö meg vagyon, igen röuid, annira hogy à kiknec feleſégec vagyon, vgy tartſác mint ha nem vólna.

30 Es az kic ſirnac, mint ha nem ſirnánac, az kic vigadnac, mint ha nem vigadnánac, és az kic véſznec valamit, mint ha nem birnác azt.

31 Es az kic ez világgal élnec, mint ha nem élnénec, mert el múlic ez világnac ábrazattya.

32 Akarnám hogy ſiorgalmatoſſágnélkül vólnátoc. m Az ki házaſſágnélkül vagyon, arra viſel gondot à mi az Wré, mimódon kedueskedheſſéc az WRnac.

33 Az ki feleſéget vött, ez világiakra gondol, hogy kedueskedheſſéc feleſégénec.

34 Külömböznec ezec, az férhöz ment aſiſioni állat, és az ſiüz leánzó. Az ki férhöz nem ment ſiorgalmatos az WR dólgaiba, hogy tizta légyen mind teſtében mind lelkében. Az ki pedig férhöz ment, ſiorgalmatos ez világiakban, à mimódon kedueskedheſſéc az ö Wránac.

35 n Ezt pedig mondom az ti haſznotokra, nem hogy tört veſſéc néktec, hanem hogy ékeſſen és illendö képpen ragazkodhaſſátoc Iſtenhöz minden ſiorgalmatoſſágnélkül.

36 o Ha pedig valaki éktelen dólognac alîttya, ha az ö leánya ideiének virágától mulattya, és ha vgy kel lenni, az mit akar, azt tſelekedgye, nem vétkezic. Menyen férhöz.

37 Az ki pedig ö magá el végezte, és az ſiükſég nem kénſieriti, hanem az ö akarattyával bîr, és ezt el végezte ſiivében hogy meg tartſa az ö leányát, ióltſelekeſſi.

38 Azért az ki el adgya házaſſágra (leányát,) ióltſelekeſſi, az ki pedig nem adgya, iobban tſelekeſſic.

38 p Az aſiſioni állat meg kötelezteteti törvénnyel, mîg az ö Wra él, ha az ö Wra el aluſſic, ſiábados hogy el menyen az ki höz akaria, tſac az Wrban.

40 De Bódogb léſſen, hogy vgy marad az én értelmem ſierint, hiſiem pedig hogy én bennemis az Iſten lelke vagyon.

k: Az ſiüzeſſeg az házaſſagnal iob, az okban tudni illic à kic magokat meg tarthattyai, mert az házaſſagban ſoc haboruſag vagyon.

l: Maſodic, mert ez világnac ideie röuid, azért az házaſſaggal vgy ellyen az ember hogy Iſtentöl el ne vonattaſſec.

m: Harmadic oka, miert iob az ſiüzeſſeg, mert à kinec feleſege vagyon, ez világiakban ſorgalmatos. Az ki pedig házaſſagnelkül valo, az ſiüz nê ollyan mint à baratoc, az Iſten dolgaiba foglalatoſoc.

n: Vegyet eſſek be ezt az Papiſtac, mert azt mondgya ſent Pal hogy az ſiüzeſſeget nem azért diſeri hogy valakit törvénbe ejtſen, es valakit arra erölteſſen hogy meg ne házaſodgyec.

o: Az atyáknac anyáknac ſiol à kikvec el ado leanyoc vagyon.

p: Az özvegy aſſiſoni állatokrol.

VIII Réſz.

1 AZ mi pedig azokra néz à mellyec az báluányoknac áldoztatnac, tudgyuc mindnyáián, hogy àffelöl értelmünc vagyon. (De) az értelem fel fualkodtat, az ſieretet pedig eppit.

a: Ertelme ez, Tudom hogy à baluannac al dozatot eledel felöl azt ſokratoc mondani, hogy tudgyatoc hogy à báluany ſemmi, es az meg nem fertezteti ſem meg nê ſemteli az elédelt. Vgy vagyon pedig, hogy vagyon bennetec tudomany, de miuel hogy ſieretettel meg nê temperaltatoc, az ollyan tudomany nem io.

2 Ha

2 Ha valaki láttatic magánac valamit tudni, az ollyan ember még semmit nem túd, (úgy) az mint kellene tudni.

b: Meg mondgya mittsoda az igaz bölcsesség.

3 b Hanem az ki az Istent szereti, ez illyen ember Istentől meg ajándékoztatott vólt értelemmel.

4 Az ollyan állatoknac azért meg étele felől, az mellyec báluányoknac áldoztatnac, tudgyuc hogy az báluány semmi ez világon, és hogy nintsen más Isten, hanem csac egy.

5 Mert noha vadnac ollyac mind az földön mind az égben, kic Istenecknec neueztetnec, (miképpen hogy soc Istenec és Wrac vadnac.)

6 Mind az által mi nékünc egy Istenünc vagyon, amaz atya, à kitől mindenec, mijs abban (vagyunc.) Es egy WR, az Iesus Christus, ki által mindenec (vadnac,) mijs az által (vagyunc.)

c: Tudgyuc mi hogy nintsen több egy Istennél, es hogy az bálvany semmi.

7 c De nem mindenekben vagyon az à tudomány, mert némelyec, mind ez mai napiglan, az báluánt valaminec alîtuán, mint báluánnac áldoztattat, úgy éſiic azt, és azoknac lelki esméretec miuel hogy erötelen, meg férteztetic

De nem mindenember tudgya azt d: Ez előtt sokat az bálványnac áldoztatot eledelről. Immár közönséges képpen minden eledelről. Azt mongya azért, hogy az eledel sem idvözit sem kárhoztat, es szabadságunc vagyon az evésbe, de meglássuc hogy à mi szabadságunkal az mi erötelen felebaratunkat el ne vesessük.

8 d Az eledel minket Isten előtt kedvesecké nem tészen. Mert ha éſiünkis nem léſiünc gazdagbac, ha nem éſiünkis nem léſiünc szegénbec.

9 De meg láſſátoc hogy valami módon à ti szabadságtoc, botránkozásokra ne légyen az erötelenneknec.

10 Mert ha valaki lát tégedet ki értelemmel meg ékesitettél, hogy az báluányoc Templomában le ülsi, annac lelki esméreti az ki erötelen, auagy nem bátorodiké arra hogy meg egyec az báluánnac áldoztatott állatokat?

11 Es az te értelmeddel az te erötelen atyádfia à kiért az Christus meg hólt, el vesié?

12 Es illyen módon mikor vétkeztec az atyafiac ellen, és sebesititec az ö erötelen lelkec esméretit, Christus ellen vétkeztec.

13 Annac okaért ha az eledel megbotránkoztattya az én felebarátomat, e soha húst nem éſiem, hogy az én felebarátom meg ne botránkozzéc.

e: Az az, ha az en eteleml böl alkalmatossagot vesen az en felebara om hogy lelki esmeretiellen ezelen kedgyec.

IX. Rész.

1 AVagy, nem Apastal vagyoké? Nem vagyoké szabados? Nem láttamé az mi Wrunc Iesus Christust? auagy nem én munkáim vattoké ti az Wrban.

d: Ezt akaria mondani, hogy neki soc dologra vonatkozo szabadsága de nem ellen az ö szabadságával bizonyos okokert, etc.

2 Ha egyebeknec nem vagyoc Apastala: De bizony néktec az vagyoc. Mert az én Apastalságomnac petsétе az Wrban ti vattoc.

3 Az én feleletem ez azoc ellen, az kic engemet tzirkálnac.

4 Auagy nintsené arra hatalmunc hogy együnc vagy igyunc.

5 Auagy nintsené hatalmunc arra hogy à mi keresztyén feleségünket siellel hordozzuc, mint az több Apastaloc, és az WRnac attyafiai, és az Cephas?

6 Auagy csac én nékem és Barnabásnac nintsené szabadságunc, hogy ne munkálodgyunc?

7 Kitsoda vitézkedic valaha

az ő maga ſólgyán? Kitſoda plántál ſiőlőt hogy annac az borában ne innéc? auagy kitſoda tart nyáiat, hogy annac teiéből ne élne?

8 Auagy tſac emberi haſonlatoſſág ſierint mondomé ezeket? Auagy nem ezt mondgyaé az törueénnis?

Deut: 10.

9 Mert az Moſes törueényében, meg vagyon irua: Ne köſd fel az nyomtató ökörnec ſiáját. Auagy az ökrökre vagyoné az Iſtennec gondgya?

10 Auagj nem mi érőttűnc mongyaé ezt? Mert mi érőttűnc iratott ez meg, hogy az ki ſiánt, reménſég alatt kel annac ſiántani, és az ki tſépel reménſég alatt, az ő reménſégében réſieſnec kell lenni.

11 Ha mi ti néktec lelkieket vetettűnc, nagy dologé ha mi az ti teſti marhátokat aratjuc?

12 Ha egyebec köztetec az ő ſiabadſágoknac haſznát véſic, miért nem inkáb mi? De mi nem éltűnc ez ſiabadſággal, hanem mindeneket el türtönc hogy az Euangeliumnac folyáſát meg ne késlelnőc.

13 Auagy nem tudgyátoké, hogy az kic az ſient dólgokban munkálodnac, à mellé rendeltetett iőuedelemből élnec?

14 Ecképpen rendelte az WR azoknac à kic az Euangeliomot predikállyác, hogy az Euangeliomból éllyenec?

15 De én éggyickel ſem éltem: Ezeketis nem azért irtam hogy én velem azt tſelekedgyéc, mert job vólna nékem meg halnom, hogy nem mint valaki hijába valóuá tenné az én ditſekedéſemet.

16 b Mert ha predikállom az Euangeliomot, azzal nem ditsőkedhetem, mert az ſükſég kenſierit. Iay ped g nékem ha az Euangeliomot nem predikállom.

17 c Mert ha akaratom ſierint miuelem azt, iutalmam vagyon, ha akaratom ellen miuelemis, Sáfárſágot bizott Iſten én reám.

18 d Mitſoda iutalmom vagyon tehát? ez, hogy mikor predikállom az Euangeliomot, az Chriſtuſnac Euangeliomát ingyen valóuá tegyem, hogy az én ſiabadſágommal gonoſſúl ne éllyec az Euangeliomnac predikálláſában.

19 e Mert én ſiabados léuén, magamat mindeneknec ſólgáiáuá töttem, hogy többeket nyerhetnéc meg.

20 Es az Sidóc között úgy tartottam magamat mint Sidó, hogj àSidókat meg nyerhetném. Azoc között az kic az törueny alatt vadnac, úgy viſeltem magamat, mint ha az törueny alatt vólnéc, hogy az kic az törueny alatt vólnánac, azokat meg nyerném.

21 Az kic törueénnélkűl valóc, (úgy viſeltem magam azoc közt,) mint ha énis törueénnélkűl vólnéc, (maga nem vagyoc Iſten előtt törueénnélkűl való, hanem az Chriſtus törueényénec aláia vettetem,) hogy meg nyerném az törnéénnélkűl valókat.

22 Az erőteleneknec lőttem úgy mint erőtelen, hogy az erőteleneket meg nyerném. Mindeneknec min-

b Azt akarja mondani hogy nőtſſédhez hetec ember azzal az mit tetni ſierint kell tselekednie, mellyet ha nem miuel ne vetkezhec.

c Az ő példaiaual teſſen kűlömbſéget, à kőtött az kiörömeſt, es az között az kinyeriteſtől vagy tsendeſtől az tsendeſben, azt mondgyapedig hogy ha akaratjya ſierint miuelj iutalma vagyon, ha keſeruſegesből, vagy elkel iarni tűber, de nem kedues.

d Meg mondgya ſzolgalattyanac iutalmat, melj ez. Mert az Euangeliomot kedues ben vſitses ſzi i nem mondhattya nekem hogy nem elec, hanem gorofulet az en ſiabadſágommal e: Azt mondgya hogy nekünoha ſiabadſága vagyon az Chriſtusban, mind az altal az erőtelenek hez ſiabra magat hogy azokat meg nyerne, mint ha ſiabados nem volna.

minden lőttem, hogy valakiket meg nyernéc.

23 Ezt pedig miuelem az Euangeliomért, hogy az Euangeliomban az halgatóckal egybe réſiem légyen.

f Az pálla futáshoz es az haſznoſ ſebes futáſtol v. az haſznoſ futáſtol.

24 f Auagy nem tudgyátoké hogy à kic az tzélban futnac iólis lehet mindnyáián futnac, de egy vészi el az iutalmat? így fuſſátoc, hogy az iutalmat el vehеſſétec.

Ez igen mereſztés eletre, mert ez nem halálra mondgya.

25 Az ki pedig az pállya futásban tuſakodic, mindenekben magatűrtető. Azoc pedig azért hogy az veſiendő Coronát el vegyéc, mi pedig azért, hogy az rothadat lant.

26 En azért így futoc, mint nem bizońtalanra, így hartzoloc mint nem hijába váguán az éget.

27 Hanem az én teſtemet meg ſanyargatom, és rabſág alá adom, hogy valami módon, holott én predikálloc másnac, gonoſi életű én ne légyec.

X. Réſz.

Exod 3. Num. 9. Exod 4. 16. 17.

1 NEm akarom pedig hogy ti ezt ne tudgyátoc, hogy az mi attyáinc mindnyáián amaz kőd alatt vóltanac, és mindnyáián az tengeren által mentenec.

Num 20. 21. a: Moſesben, az az, A' ő hatalmaſſága alatt.

2 Es mindnyáián az Moſesben meg kereztelkedtec, a az kődben és tengerben.

b: Azt akarja ielenteni hogy miképpen nekic volt keresztseget, azonképpé volt az mi vatſoranc helyebe mas Sacramentomac.

3 b Es mindnyáián egy lelki eledelt őttec (mi velünc.)

4 Es mindnyáián egy lelki italt ittanac; Ittanac pedig az lelki kőſiklából, melly őket kőueti vala, az kő ſikla pedig Chriſtus vala.

5 De ſokat azoc közzül az Iſten nem kedueli, mert az puztában le vágattattac.

6 Ezec pedig mi példáinc vóltanac, hogy gonoſit ne kéuánnyunc, miképpen azoc kéuántanac. *Num 11.*

7 Báluány imádoc ſe legyetec, mint ő közzülöc némellyec mint meg vagyon irua: le üle à nép enni és innia, és fel kel iátzani. *Exod 32.*

8 Se pedig ne paráználkodgjunc, mint azoc közzül némellyec paráználkodtac, és egy napon el eſtenec huſion három ezeren. *Num 25.*

9 Se az Chriſtuſt ne kéſértsűc, mint ő közzülöc némellyec kéſértéc, és à kigióc miatt el veſiénec. *Num 21.*

10 Se pedig ne zúgolodgyátoc, miképpen ő közzülöc némelljec zúgolodánac, és el veſiénec az puztitó (Angyal) miatt. *Num 14.*

c Vica-vallya az keresztyéneket hogy az Iſraelitac peldaiokat balnan kerſgbe ne eſſerec

11 Mind ezec pedig példában léſinec vala raytoc, meg irattatac pedig az mi intéſünkre, kikre ez vtólſo időc iutottanac.

d Pálnany tanácſra mégya az balnamyoknakhaldoztaro allatokrnac meg etelet. Mert noha ez ideig arra intette őket hogy azokat ne egyenec az eröſzelen atyafiakert Mind az altal immar kemenyben duſſonal, es azt mondgya hogy balnam ennadſaba keuerne gat az kinec hat meg égs.

12 Azért à ki magánac látſatic állani, meglássa hogy el ne eſſéc.

13 c Nem egyéb hanem tſac emberi kéſértet eſett raytatoc. De az Iſten igaz, ki nem hágy titeket fellyeb kiſértetni annál, à mint el ſienuedhetitec, ſőt mind az kéſértettel egyetemben az ſiabadúlásra vtat nít, hogy el ſienuedheſſétec.

14 Azért ſierelmeſim táuoztaſſatoc el az báluány imádáſt. d

15 Vgy ſióloc mint tudóſoknac, itéllyétec meg ti à mit mondoc

16 Az hálá adáſnac pohára, mellyet meg ſientelünc, auagy nem Chriſtus véréuel való közösülesünké? Az kenyér az mellyet megſiegünc, auagy nem Chriſtus teſtéuel való közösülesünké?

17 Mert egy kenyér, és egy teſt vagyunc ſokan, mert mindnyáján egy kenyérből éſünc.

18 Tekintſétec meg az teſt ſierint való Izraelt. Az kic áldozatban éſnec, auagy nintſené közöc az óltárhoz?

e Az baluani ſemmi ő magában, es az eledel-is ſem meg nem ſenteltheti, ſem meg nem fertéztetheti: de ha az veget meg gondolyúc. ördög nec ſentelte tie az az eledel, aonira hogy az ki az ſal el, kaueri magat hal nagy imadáſac.

19 e Mit mondoc azért: hogy az báluány valami vólnaé, vagy az báluáſnac áldoztatott valami vólna?

20 Sőt azt mondom, hogy az mit az pogányoc áldoznac, az ördögnec áldozzác, nem az Iſtennec. Nem akarom pedig hogy az ördögnec közöſi legyetec.

21 Nem ihatty átoc az WR pohárát, és az ördögöc pohárát. Nem lehettec az WR aztalának, és az ördög aztalának réſieſi.

22 Auagy ném ingerljük é harag ra az Iſtent? auagy erősbec vagyunké ő nálanál?

f Azoknac ſzól, kic az kereztyeni ſabadſaggal menthettec volna magokat.

23 f Mindenec ſiabadoc énnékem: De nem mindenec haſználnac. Mindenec ſiabadoc, de nem mindenec eppitenec.

24 Senki ne kereſſe az mi ðué, hanem minden azt kereſse az mi máſé.

25 Valamit az méſiár ſiękben árúlnac, meg egyétec, ſemmit nem tudakozuán felöle, az lelki eſmeretért.

26 Mert az Wré az föld, és annac minden gazdagſága.

27 Hogy ha valaki az hitetlenec közzül titeket el hiuand, és el akartoc menni, valamit elő hoznac, meg egyétec, ſemmit nem tudakozuán felöle, az lelki eſmeretért. Pſal 24.

28 g De ha valaki azt mondgya: Ez báluáñnac áldoztatott, ne egyetec az emberért à ki azt mondotta, és az lelki eſmeretért. Mert az Wré az föld, és annac minden gazdágſága.

g: Az ez. Ne egyetec meg a' erőtelenekert, it a vert meg nẽ fogiatkoztac etc. nelkül. mert az Wre az föld, &c.

29 Nem az te lelki eſmeretedért mondom, hanem annac lelki eſmeretiért. Mert az én ſiabadſágom miért ſiidalmaztatic máſnac lelki eſmeretitől? h

h: A' az, ha à ti atyatoc fiainac boru horaſaual eſtec az ti keruetzteni ſabadſagtoc ſi dalmaztatic.

30 Es ha én (Iſteni) kegyelemből éſiem, miért itéltetem azért hitetlennec, az miért én hálákat adoc?

31 Azért akar éſitec, akar iſitoc, akar mit tſelekekeſitec, mindeneket az Iſten ditſőſégére miuellyétec.

32 Meg ne botránkoztaſſátoc, vagy az Sidókat vagy à Gőrögöket, és az Iſtennec anya ſient egy házát.

33 Miképpen énis mindenekben, mindeneknec kedueskedem, nem kereſuén az én magam haſznát, hanem ſokaknac haſznokat, hogy meg tartaſſanac.

XI. Réſz.

1 LEgyetec én köuetőim, mikeppen énis köuetője vagyoc az Chriſtuſnac.

2 Diſér-

2 Ditsérlec pedig titeket atyám fiai, hogy én róllam mindeneſtöl meg emlekeztec, és à minęmö rendeléſeket ſiabtam (köztetec,) azokat meg tartyátoc.

3 Akarom pedig hogy ezt tudgyátoc, hogy az Chriſtus minden férfiunac feie: Az Aſſiſioni állatnac pedig feie az férfiu, az Chriſtusnac pedig feie, az Iſten.

4 Minden férfiu az ki imádkozic bę fedett főuel, meg rutíttya az ö feiét.

5 Minden aſſiſioni állat pedig à ki imádkozic vagy ſzáſt magyaráz, mezítelen főuel, az ö feiét meg rutíttya, mert az ſinte annit télien mint ha meg niretett vólna (az ö feie.)

6 Mert az aſſiſioni állat ha bę nem fedi az ö feiét, niretesſéc el az ö haia, hogy hà pedig éktelen az aſſiſioni állat feiének meg niretni, fedezze bę az ö feiét.

7 Mert az férfinac nem kel bę fedni az ö feiét, miuel hogy ö Iſtennec képe és, ditsöſége, de az aſſiſioni állat, az férfiu ditsöſege.

a Az az, Iſten hatalmaſſágának képe vagy abrazattya.

8 Mert nem az férfiu az aſſiſioni állatból, hanem az aſſiſioni állat az férfiuból.

9 Mert nem teremtetett az férfiu az aſſiſioni állatért, hanem az aſſiſioni állat az férfiuért.

10 Azért kel az aſſiſioni állatnac feién lenni az férfiu hatalmának bizonſágának, az Angyalokért.

11 Mind az által ſem az férfiu nem lehet az aſſiſioni állatnélkül, ſem az aſſiſioni állat az férfiunélkül, az WRnac rendeléſe ſierint.

12 Mert miképpen hogy az aſſioni állat az férfiuból vagyon, azonképpen az férfiu az aſſioni állat által, mind az ketten pedig Iſtentül vadnac.

13 Magatokban itéllyetec meg hogy ha illendö dolog aſſioni állatnac mezítelen főuel imádni az Iſtent?

14 Auagy az terméſzetis nem tanité meg erre titeket, hogy az férfiunac éktelen dolog nagyhaiat viſelni.

15 Az aſſioni állatnac az ellen viſiontag ékeſſégére vagyon az nagyhay? Mert néki feie fedezéſére adatott az.

16 Hogy ha valaki ezec ellen verſeng, mi nékünc ollyan ſiokaſunc nintſen, ſem az Iſtennec gyülekezetinec.

b Azért vaſſarnaban való gonoſſ ſokaſt fedi meg, es az Vrnac vaſorait helyre allattya az mint Chriſtus ſzerzette.

17 b Ezt pedig tudtotokra adom hogy nem ditsérlec ebben titeket, hogy nem haſonnal, hanem kárral gyültec egybe.

18 Mert elöſzer, mikor egybe gyültec az gyülekezetbe, hallom hogy viſſza vonáſoc vadnac köztetec, valami réſzre pedig hiſzemis.

c Regen az gyülekezetekben volt illyen ſokas, hogy az Vr vaſorait nac elötte lakodalmot ſzerzenec. De miuel hogy az zal gonoſſul elnec vala, es à ſzegeneket meg vallyac vala, reſzegeſkednec, tobzodnac vala, azert azt hella Palmeg fedi, es azt az ſokaſt el tilti.

19 Mert ſzükſég lenni à haſonlá ſoknac köztetec, hogy az kic álhatatoſoc, ezec meg eſmérteſſenec.

20 c Azért mikor egybe gyültec, ez nem WR vaſorának étele.

21 Mert kiki mind az ö ſáiát vaſoráiát éſzi meg, némely pedig éhezic, némely réſzeg.

22 Es

22 Es nintsené házatoc az ételre és italra? Auagy az Istennec anya sient egy házát meg vtállyatoké, és azokat siégyenititeké az kiknec nintsen (mit enniec?) Mit mondgyac néktec: Ditsérieleké titeket? ez dologban nem ditsérlec.

d Azért vatsorait helyre állattya az mint Christus szerzette.

23 d Mert én az WRtól vöttem, mellyet néktec elötökbeis adtam: Hogy az WR Iesus melly étzaka el áróltatéc vötte az kenyeret.

24 Es hálákat aduán meg siegte, és ezt mondotta: Vegyétec, egyetec. Ez én testem, melly ti éröttetec meg töretic. Ezt tselekedgyetec az én emlekezetemre.

25 Hasonlatos képpen az pohártis (vötte) minec vtánna vatsorált vólna, ezt monduán: Ez pohár amaz wy Testamentum, az én verem által. Ezt tselekedgyetec valamenisier isiátoc, az én emlekezetemre.

26 Mert valamenisier eienditec ez kenyeret, és ijangyátoc ez pohárt, az WRnac halálat hirdessétec, à mig el iöuend.

27 Azért valaki eiendi ez kenyeret, és ijangya ez WRnac pohárát méltatlanúl, vétkezic az WR testének és verének ellene.

28 Probállya meg azért minden ember magát, és vgy eggjéc abból à kenyérböl, és vgy igyéc abból az pohárból.

29 Mert az ki ésiic és isiic méltatlanúl, kárhozatot ésiic és isiic magánac, hogy meg nem betsülli az WRnac testét.

30 Ennekokáértis vadnác ti köztetec soc erötelenec és betegec, és el aluttanac sokan.

31 Mert ha mi magunc itélnöc meg magunkat, nem büntetnénc Istentöl.

32 De mikor büntetettünc, az WRtól tanitatunc, hogy ez világgal el ne kárhoztassunc.

33 Azért atyámfiai, mikor egybe gyültec az ételre, egy mást meg váriátoc.

34 Hogy ha valaki éhezic, othon egyéc, hogy kárhozatra ne gyüllyetec egybe: Az töb dólgokat el rendelem, mikor közzétec mégyec.

XII. Rész.

a. Nem akarom hogy Az Istennet telkes aiandokiual gonoßul ditsiretec, az Istennec romlasuna.

1 AZ a mi néz à leiki aiandokokra, nem akarom hogy àffelöl is tudatlanoc legyetec.

b Első okra: Mert Istentöl vötteted az aiandokokat, melyneo tetsis abból, mert ez elött balsam imadoc voltatoc, most kereztyenec.

2 b Tudgyátoc hogy ti pogányoc vóltatoc, és az néma bálványokhoz raggadtattoc vala, az mint vitettec vala.

c Másic oka: Az ki Istenlelke által ßiol el az Christus aiandokinal, mert az ßent lelec detsöbbi Christustul.

3 c Azért tudtotokra adom néktec, hogy senki az ki Istennec lelke által siól, az Iesust nem átkozza: És senki nem mondhattya az Iesust WRnac, hanem tsac az sient lélec által.

d Harmadic okban ßent lelec vagyon, dicsöbbis Christustul

4 d Az aiándokokban pedig külömbség vagyon, de vgyan azon lélec.

5 Az egy házi siolgálatokbanis külömbségec vadnac, de vgyan azon WR.

6 Külömbségec vadnac az Istennek erönec aiándokibañis, de vgjan azon egy Isten, ki mind azokat mindenekben tselekesii.

e Negyedic: Isten az selbs aiandokoknac Adoia.

7 Min-

a: értődic: Hasonra adgya Isten az ő ajándokit.

7 f Mindennec pedig adatic az léleknec aiándoka, hasonra.

o Példának okáért elő hozhatom azt az Istennek egy nehány rendbeli ajándokit.

8 g Mert némellynec az Isten lelkétül adattatic böltseségnec beszéde, némellynec pedig tudománnac beszéde, vgyan azon lélektül.

9 Némelynec pedig hit, vgyan azon lélec által, némelynec pedig gyógyitásnac aiándoki, vgyan azon lélec által.

10 Némelynec Isteni erőknec czelekedésére való aiándokoc. Némelynec iövendő mondás, némelynec az lelkeknec meg válaztásának aiándoka, némelynec külömböző nyelueknec nemeinec tudása, némelynec nyelueknec magyarázása.

h. Az emberi testnec hasonlatossága által bizonittya hogy Isten az ő ajándokit, adgya az ő hazaepületére. Nemzi pedig az anya gyermeket Christusnac, mert egy test Christus és az ő hazá.

11 De mind ezeket tselekesti vgyan azon egy lélec, oztogatuán azokat kiuálképpen mindenknec az mint akaria.

i. Az emberi testtől vőt hasonlatosságot magyarázza, melynek részei ezek. Első az test egy, de sok tagot Masodic, az tagoknac külömbkülömbözö ajandoka vadnac, es egynec nem mindent adot Isten. Harmadic, Az fő tagoc, ne vtalyac meg az alab valo tagokat, sőt az alab valokat inkab betöltheti. Negyed, ha egyik tag szenued az többi, es szenuedi

12 h Mert miképpen az test egy, és annac sok tagai vadnac; az egj testnec tagai pedig noha sokac, mind az által egy test. Azonképpen vagyon az Christusis.

13 Mert egy lélec által mi mind nyáián egy testtè kereztelkedtünc, akar Sidóc, akar Görögöc, akar szólgác, akar szabadoloc; és mindnyáián egy ital által löttünc egy lélecké.

14 i Mert az test nem egy tag, hanem sok tag.

15 Ha azt mondgya az láb, miuel hogy én nem vagyoc kęz, azért nem vagyoc az testből való, Auagy nem à testből valoé azért?

16 Ha azt mondgya az fül: nem vagyoc én siem, nem vagyoc az testből való, auagy nem az testből valóé azért.

17 Ha mind az egész test siem, hol az hallás? ha mind hallás, hol az illatozás?

18 De az Isten az tagokat helheztette eggjenként külön külön az testben, az mint akarta.

19 Hogy ha mind azoc egy tag vólnának, hól vólna az test.

20 De iólllehet az tagoc sokac mind az által egy test.

21 Nem mondhattya pedig az siem à kęznec, nem szükölködöm tenáladnélkül, vagy az fő az lábaknac nem mondhattya, nem kelletec nékem.

22 Sőtinkáb az mellyec az testnec leg erőtelenb tagainac láttatnac; azoc igen szükségesec.

23 Es az mellyeket alitanac lenni tizteletleneknec, azoknac nagyob tisztességec vagyon.

24 Mert az mellyec tisztességesec, azoknac nem szükség az ékesség. De az Isten igy mértekelte à testet mind egyetembe, hogy az melly tisztességnélkül való vólna, annac nagyob tisztességet adna.

25 Hogy ne légjen hasonlás à testben, hanem az tagoc egyenlö képpen éggyic az másikért szorgalmatoloc léuén, à testet táplálljác.

26 Es ha éggyic tag szenued, mind az tagoc egyetembe bánkodnac. Ha éggyic tag tisztességgel illettetic, egyetembe örülnec mind az tagoc.

27 Ti pedig az Christus teste vattoc és ő tagai rési sierint.

28 Némel-

28 a Némellyeket pedig rendelt Iſten az Anya ſient egy házban, elõſier Apaſtalokat. Az vtán Prophétáhat, harmadſior Doctorokat. Az vtán rendelt hatalmaſſágokat, az vtán gyogyitáſnac aián dokit, ſiegényeknec ſegéllõit, köſſégnec igazgatóit, nyelueknec külõmoõzõ nemeit.

29 Auagy mindnyáián Apaſtaloké azoc? vagy mindnyáián Prophétáké? Auagy mindnyáián Doctoroké? vagy mindnyáián hatalmaſſágoké?

30 Vagyoné mindeniknec gyogyitáſra való aiándoka? vallyon mindnyáián ſiólnaké külõmbõzõ nyelueken? vallyon mindnyáián magyaráznaké (iráſt?)

31 i De az ollyan aiándokokra igyekezzetec, az mellyec haſznosbac: Es még drágalatosb vtát mutatoc néktec.

XIII. Réſz.

1 HA k emberekner vagy Angyaloknac njelueken ſiólnékis, ſieretet ha nintſen én bennem, ollyanná löttem mint à zengõ ércz, és az pengõ Cymbalom.

2 Es ha iõuendõt tudgyakis mondani, és minden titkokat, és minden böltſeſéget tudgyakis, és ha egéſi hitöm vagyonis, vgy annira hogy à hegyeket el viheſſem helyérül, ha ſieretet nintſen én bennem, ſemmi vagyoc.

3 Es ha minden marhámat az ſiegénjec taplálájára költõmis, és ha az én teſtemet az tüzre adnámis, ha ſieretet nintſen bennem, ſemmit az nem haſznál.

4 l Az ſieretet türõ, kegyes, az ſieretet nem irégykedic, az ſieretet nem tſelekeſſic álnokúl, nem fuualkodic fel.

5 Nem tſelekeſſic éktelenül, nem kereſi tſac az õ haſznát, nem geried hamar haragra, nem gondol gonozt.

6 Nem örül az hamiſſágnac, örül pedig az igaſſágnac.

7 Mindeneket el ſienued, mindeneket hiſſen, mindeneket reménl, mindeneket el tür.

8 m Az ſieretet ſoha el nem fogy: De az iõuendõ mondáſokis el töreltetnec, az külõmbõzõ nyelueckis meg ſiünnec, az tanulásból való eſméretis el töröltetic.

9 Mert réſi ſierint vagyon bennünc az tanúlás, réſi ſierint az prophétálás.

10 De minec vtánna el iõuend az tökélletes tellyeſſég, el töreltetic az mi réſi ſierint vagyon.

11 d Mikor gyermec vólnéc, vgy ſióltam mint gyermec, vgy gondolkodtam mint gyermec, vgy értettem mint gyermec: Minec vtánna pedig öreg emberré löttem, el hadtam az gyermekhöz illendõ dólgokat.

12 e Mert moſtan látunc tükör által és homályos beſiéd által. De amakor ſiemtül ſiembe, moſt réſi ſierint vagyon bennem az eſméret, ackor pedig léſien az eſméret (vgy) à mint tanitatom.

13 f Azért moſtan meg marad az hit, az remenſég, az ſieretet, ez három, ez ec között pedig leg nagyob az ſieretet.

14 Réſi

---

k: Példanat o kaert elõſam tal az anya ſient egy házbeli tagokhöz.

l: Inti õket hogy az ollyan aiandokokra, igyekezzenec mellyec epületre valoc, es meg mondgya hogy õket meg tanuttya, azoc minden leſſnec epületre.

m: Azt mondgya, hogy vgy leſſnec az Iſtẽ aiandoki epületre valoc, ha ſieretet leſſen bennec.

b: Az ſieretnec ereit vagi haſznait mongya meg.

c: Az ſieretet meg marad õrõcke.

Vagy: eſmeretet.

d: Példanal bi zonitya hogy e l töröltetic az eſmeret mely moſt vagon bennünc.

e Más haſonlatoſſag.

f Az ſieretet mondgya nagyobnac E lõſſer mert az hit czac iſtẽre nezõde à ſieretet mind Iſtenre, mind emberekre. Maſodſſor mert à hit, remenſeg, meg ſünnec az örõc eletben, de az ſieretet tökellyetes leſſen.

XIIII. Rész.

a: Az Istenéc lelki aiándoki közöt, azonban mindennec felette az prophetalást, azaz, tzrá magyarazást.

1 a Kövessétec az szeretetet, kéuannyátoc az lelki aiándokokat. De mindennél inkáb hogy iráſt tudgyátoc magiarázni

b: Első oka, Mert az ki ſzól nyelueken tud ſzólani, nem embereknec ſzól, hanem Istennec, mert senki nem érti, noha sient lélec által titkos dólgokat ſzól.

2 b Mert az ki nyelueken túd ſzólani, nem embereknec ſzól, hanem Istennec, mert senki nem érti, noha sient lélec által titkos dólgokat ſzól.

Mert az ki ſzól nyelueken ha azt meg nem magyarazza, ezec az Istenen erti azt es nem ſzóleppületre

3 Az ki pedig iráſt magyaráz, az embereknec ſzóll eppületre, intéſre, és vigaztaláſra.

4 Az ki idegen nyeluen ſzóll, magát eppiti, az ki pedig iráſt magyaráz az gyülekezetet eppiti.

5 Ióllehet pedig akarnám ha mindnyáián tudnátoc külömbözö nyelueken ſzóllani. De inkáb, hogy iráſt tudnátoc magyarázni. Mert nagyob az irás magyarázó, hogy nem az ki nielueken ſzól hanem ha meg magyarázza, hogy az gyülekezet eppüllyön.

c: Második oka. Az en tanitásom tiköztetec haszna, de ha idegen nyelue ſzoloc es meg nem magyarazom mit haſznal.

6 c Ha pedig attyámfiai, én tihozzátoc mennéc és nyelueken ſzólanéc, mit haſználnéc néktec, hanem ha ſzólandoc néktec vagy jelenés által, vagy tudomán által, vagy Prophétia által, vagy tanitás által.

d Harmadic oka hasonlatoſſag.

7 d Az oktalan állatokis az mellyec zengenec, mint ſip, vagy hegedö, ha ſiép válaztáſt nem téſinec az zengesben mimódon erthettyüc meg à mit énekelnec vág az Sippal, vagy az hegedöuel?

8 Mert ha az trombita bizontalan zengéſt téſien, kitſoda kéſiül az hartzra?

9 Azonképpen tijs ha az ti nyeluetec által bizonyos iegyzö ſiót nem ſzóltoc, mi módon érthetic meg az mit ſzóltoc? tſac hijába léſien ſzóláſtoc.

e: Negyedic oka. Az idegen nyeluen ſzolo emberec nem ertic meg egy maſt, hanem ha az tolmacs meg magyarazza.

10 e Mint példa reá, enni ſoc féle ſzólás vagyon ez világon, és eggijs nintſen értelemnélkül.

11 Hogy ha annac okaért nem tudandom az ſzónac iegyzéſét, az elött à ki nékem ſzól, idegen nyeluen való léſiec, és az ki én velem ſzól, énnekemis idegen nyeluen ſzóló léſien.

12 Azonképpen tijs miuel hogy az lelki aiándokokat kéuánnyátoc, az annya sient egy háznac eppületire igyekezzetec, hogy abban neuekedgyétec.

13 Annac okaért az ki nyelueken ſzól, kérie Istent hogy megis magyarázhaſſa.

f: Stödic. Ha idegen nyelueen könyörgöc az en könyörgéſemből senki nem ért.

14 f Mert ha idegen nyeluen könyörgöc (az gyülekezetben,) az Istennec lelke által való indulatom könyörög, de az én könyörgéſemnec értelme, haſiontalan (az gyülekezetnec.)

15 Mitſoda tehát? ha imádkozom az sient lelec inditáſából, értelemmel imádkozzam, ha enekelec az lélec által, értelemel énekellyec.

g: Hatodic, ha az Istennec halakat ado idegen nyelue nem tud az parazt ember arra ament mondani ha nem erti.

16 g Mert ha az sient lélekneg aiándoka által hálákat adſi (Istennec) az gyülekezetben, az tudatlan parazt ember mimódon mond à te hálá adáſodra Ament? mert nem tudgya mit mondaſi.

17 Mert te ióllehet ió móddal adſi hálákat, de más nem eppül abból.

18 Hálá-

18 Hálákat adoc az én Istenemnec, hogy mindnyáiatoknál inkáb tudok én idegen nyelueken sólani.

19 De az kereztyéni gyülekezetben, inkáb akaroc öt siót sólani értelemmel, hogy egyebeket tanitsac, hogy nem mint tíz ezeret sólni idegen nyeluel.

20 Attyámfiai ne legyetec gyermekec értelemmel, hanem gonossággal gyermekec, értelemmel pedig örögec legyetec.

Esa 28. b. Heredic, Az idegen nyeluen valo szolas Istenbüntetese az hitetlenségert

21 [n] Az törueńben meg vagyon iruán, Annac okaért, vgy mond, idegen nyeluel, es idegen aiakackal sóloc ez népnec, és vgjis nem halgatnac engemet, azt mondgya az Wr.

22. Az idegen nyeluec azért, ielenségec nem az hiueknec, hanem az hitetleneknec: Az irás magyarázás pedig, ielec az hiuöknec, nem az hitetleneknec.

23 [l] Azért ha mind az egési gyülekezet egybe gyül, és mindnyáián idegen nyeluen sólanac, ha bę mennec az tudatlanoc vagy

Prophetalsznac hasznat

az hitetlenec, àvagy nem azt mondgyáké hogy bolondságot tselekeztec?

24 De ha mindnyáián iráft magyaráztoc, ha bę mégyen valamely hitetlen vagy tudatlan, mindenektöl meg feddetic, meg itéltetic mindenéktöl.

25 Es ollyan módon az ö szinénec titkai meg ielennec (annac,) és le borúluán arttzal az Istent imádgya, és hirdeti mindenütt hogy Isten lakic ti köztetec.

26 [k] Mitsoda azért attyámfiai? valamikor egybe gyültöc, nemelynec ditséretre való éneke vagyon, tudománya vagyon, nyelueken való sólásnac aiándoka vagyon, Isteni ielentése vagyon, magyarazásra való aiándoka vagyon, mindenec epületére legyenec.

k. Meg tanitya az Apostalokat modon ellenec, mind nyelueken lo szolassr mind az, gyarazatandohau de elöszer ököt hog epületre ig. kezzenec.

27 Ha idegen nyeluen akar valaki sólni, kettö, vagy mennel fel ljeb három sólljö egy más után, egy pedig meg magyarázza.

28 Hogyha nintsen magyarázó halgasson à gyülekezetben amaz, magában sóllyon Istennec.

1. Regula Ketten vag harman szolianac.

29 [l] Az irás magyarázóc közzülis ketten vagy hárman sóllyanac, az többi meg itéllyéc.

2. Egy mas vtan szollanac.

30 Hogyha az Istentöl valami ielentetic meg az mellette ülönec, az elsö halgasson.

3. Eggyé meg magyarazza.

31 Mert egyénként mindnyáián magyarázhattyátoc az iráft, hogy mindenec tanullyanac, és vigaztaláft vegyenec.

4 Ha nincs magyarazo ne szollyon senki idegen nyeluen.

l. Az irast magyarazassa mondgya.

32 Es az magyarázóknac értelmec, az magyarázóc itéleti alá vettettec.

33 Mert az Isten nem sieretöie az viſſia vonásnac, hanem az békeségnec, mikeppen az sientekenec minden gyülekezetiben.

1. Regula. Ketten vagy harman prophetallianac.

34 Az ti asszony népeitec az gyülekezetben halgassanac, Mert nem engedtetett nékic az, hogy sóllyanac, hanem hogy engedelmesec legyenec, mint az töruénis mondgya.

2. Az többi meg itellie. Gen. 3.

35 Hogyha valamit meg akarnac tudni, othon kérdgyéc meg az ö férieket

3 Ha Isten valakinec iobbat ielentet, szabad legyen szolni.

4 Io rendel es meddel kiki prophetalhat

férieket: Mert éktelen dolog asszo-
ni állatnatnac szólni az gyülekezetbe.

5. Az magyarazatoknac értelmeket meg értsüllire az magyarazac.

36 Auagy ti tőlletec származott-é az Isten béfiede? auagy tsac ti hozzátoc iutotté?

37 Ha valaki láttatic Prophétának leni, vagy lelki dolgokban tudósnac, vegye eszébe, hogy az mit néktec iroc, azoc az Wrnac parantsolati.

38 Az ki pedig tudatlan, ám legyen tudatlan.

39 Azért attyámfiai erre igyekezzetec hogy irást tudgyátoc magyarázni: Es az nyelueken való szólástis meg ne tiltsátoc.

40 Mindenec pedigékesen, és ió renddel legyenec (ti köztetec.)

XV. Rész.

a. Az Euangelium summaiat tanittya eszekbe, hogy tudni illic Christust meg holtat, el temettetet es fel támadot, Mellyet elöször irásokkal, az vtan elö emberekkel bizonit, Az mi fel támadásunkat az vtan epputi az Christus fel támadásabol.

a 1 IMé eszietekben iutatom néktec atyámfiai az Euangeliomot, mellyet hirdettem ti néktec, mellyet bé vöttetec, mellyben állotokis.

2 Mellynec általa ha meg tartyátoc az minémő beszéddel én hirdettem, iduőzültökis, hanem ha hiába hittetec.

3 Mert erre tanitottalac főképpen benneteket, mellyet énis tanúltam vala, hogy az Christus meg hólt az mi bűneinkért, az irásoc szerint.

4 Es el temettetett s fel támadott harmad napon az irásoc szerint.

5 Es meg ielent Cephásnac, az vtán az tizenket tanituányoknac

6 Az vtán meg ielent töbnec ö-
száz atyafiúnál egyszersmind, kic közzül sokan élnec mind ez mai napiglan, némellyec pedig el alutac.

7 Az vtán meg ielent Iacabnac, az vtán mind az Apastaloknac.

8 Leg vtólsóor nékemis vgy mint idetlennec meg ielent.b

b. Idetlenné mondgya magat, mert hirtelenséggel formalta ec. szóllotec-hozza tec az Apastalsagra, nem vgy mint az több Apastaloc kikuel Isten sokat dolgalkodót.

9 Mert én az Apastaloc közöttleg kisseb vagyoc, ki nem vagyoc méltó arra hogy Apastalnac neueztessem, annac okaért mert háborgattam az Istennec anya szentegy házát.

10 De Isten kegyelme vagyoc, az mi vagyoc, és az ő kegyelme énhozzám, nem vólt hijába való, hanem többet munkalodtam hogy nem mint azoc: De nem én hanem Isten kegyelme az melly én velem vagyon.

11 Mind én azért, mind azoc igy predikállottunc, és igy hittetec.

c. Első erősség. Ha Christus fel tamadot mert fel tamadunc.

12 c Hogyha azért úgy predikálliuc, hogy Christus fel támadott az halálból, mi módon mondgyác némellyec ti köztetec, hogy nintsen az halottaknac fel támadása?

d. Masodik erősség.

13 d Mert ha az halottaknac fel támadása nintsen, az Christusis nem támadott fel.

e. Harmadik.

14 e Hogyha az Christus fel nem támadott, hijába való kętségnélkül az mi predikállásunc, hijába való az ti hitetekis.

f. Negyedik.

15 f Annac felötte hamis tanuknakis találtatunc, miuel hogy az Isten felöl illyen bizonyságot töttönc, hogy fel támaztotta az Christust, kit fel nem támaztott, ha az

halottac fel nem támaztatnac.
16 Mert ha az halottac fel nem támaztatnac, az Chriſtuſis nem támaztatott fel
17 Ha pedig az Chriſtus fel nem támaztatott, hijába való az ti hitetec, és meg az ti bűneitekben vattoc.
g: Bödic.
18 g Az kic az Chriſtusban el aluttakis, azokis tehát el veſitenec.
b: Hatodic.
19 b Ha tſac ez világon hiſiűnc az Chriſtusban, minden embereknél nyaualyásbac vagyunc.
20 De az Chriſtus fel támadott az halálból, és azoknac az kic el aluttanac, lőtt elſő ſengéje.
i: Az halottac nac elſő ſengeie Chriſtus, mert ő fel támadot hogy mies az ő fel támadáſanac ereie altal fel támadgyunc.
21 Mert miuel hogy ember által vagyon az halál, az halottaknac fel támadáſáis, ember által.
k: Hetedic.
22 k Mert miképpen Adámban mindnyáián meg halnac, azonképpen az Chriſtusban mindnyáián meg eleuenitetnec.
23 Minden ember pedig rendſierint, Elſő ſenge Chriſtus, az után az kic Chriſtusé, az ő el iöuetelekor (támadnac fel.)
l: Ezt mondgya az hiuec vigaztalaſara. Értelme pedig ez, mikor az hiuek Chriſtus viſzi az atya eleibe, es mikor ellenſegit mindeneſtől el rontangya, akkor vege leſzen ez világnac. Pſal. 110.
24 l Az után vég léſien, Mikoron kezéhöz adgya (Chriſtus) az orſiágot az Iſtennec és az atyánac, mikoron el törlend minden birodalmat, minden hatalmat, és minden erőt.
25 Mert kel néki wralkodni, mig nem minden ellenſégit az ő lába alá veti (az Iſten.)
Pſal. 8.
26 Vtólſior pedig az mi ellenſégünc, az halál el törőltetic.
27 Mert mindeneket vetett (Iſten) az ő lába alá, mikor pedig azt mondgya (az irás,) hogy mindenec az ő birodalmába vettetec: niluán való dolog hogy az kiuől mondgya az kî néki mindeneket birodalmába adott.
28 Minec vtánna pedig mindenec az ő birodalmába vettetnec, ackor fiuis à annac aláia vettetic, az ki néki mindeneket birodalmába adott, hogy az Iſten mindenekben minden légyen.
m: Nieſzedic.
29 m Mit téſinec tehát azoc az kic meg kereztelkednec vgy mint hóltac, n ha az halottac fel nem támaztatnac? miért kereztelkednec meg tehát vgy mint hóltac?
n: Vagy meg holtac helyebe. Mondatnac pedig vgy mint holtac meg kereztelkedni à kic az halalbol valo fel tamadaſnac remenſeo gere kereztelkednec.
30 o Mijs minden ſiem pillantásban miért ſienuedünc nyomoruſágot?
o: Kilentzedic Ha fel nem tamadunc, miert ſzenuedönc, iob tehat az teſtnec kedue ſzerent élni.
31 Minden nap meg haloc, az ti dicſőkedéſtekre (eskeſtem,) melly vagyon nékem az Ieſus Chriſtusban az mi Wrunkban.
32 Ha tſac emberi mód ſierint hartzoltam meg az fene beſtiákal Epheſumba, mitſoda haſznom vagyon abban, ha az halottac fel nem támadnac? Együnc és igyunc, mert hólnap meg halunc.
33 Ne téuelegietec, az ió erkölczöt meg ferteztetic az gonoſi társaſágoc.
34 Serkennyetec fel igaſſágra, és ne vétkezzetec, mert némellyec az Iſtent nem eſméric, néktec ſiégyénüléſtekre ſióloc.
35 p De mondhatná valaki: Mi módon
p: Immar kezd diſputalni az fel támadot teſtekhez menemöſegekről.

módon támaztatnac fel az halottac, minęmő testuel iönec ki?

q: Ezt hasonlatosságon magyarazza meg az testnec menemősęget, Mikeppen hogy az mag el rothad, es az után vgyan azon kel ki de nem ollyan vgy az test.

36 q Balgatag ember, az mit à földbe vetsi, nem eleuenedic meg, hanem ha meg rothadand.

37 Es az mit el vetsi, nem azt veted el az mi az után ki kęll, hanem puzta magot, tudni illic gabonának vagy egyęb állatnac maguát.

38 De az Isten ád annac testet az mint akaria, és minden fęle magnac kiuálképpen való testet.

r: Másodic hasonlatosság.

39 r Nem minden test egy, hanem más az embereknec testec, más az barmoknac, más az halaknac, más az madaraknac.

s: Harmadic hasonlatosság mind ez ket hasonlatosság attal pedig egy dolgot tesznek, hogy tudni illic mikeppen ezec egy mástol külömböznec, azon keppen az mi mostani allapatunc es az következendő.

40 s Es vadnac mennyei testec, vadnac földi testec, de külömb ditsősége vagyon az menniejeknec, külömb az földieknec.

41 Külömb az napnac ditsősége, külömb az hóldnac ditsősége, és külömb az Czillagoknac ditsősęgec: mert az czillag külömböz az czillagtól fényességgel.

t: Az mostani testünknec allapattyat veti egybe az mi követhezendő allapatunkal.

42 Igy lésien az halottaknac fel támadásáis: El vettetic, rothandó test, fel támaztatic, rothadatlan.

43 El vettetic gyalázatos test, fel támaztatic, ditsőséges. El vettetic erőtelen test, fel támaztatic, hatalmas.

u: Megmonda honnet legyen eredeti mind az lelkes mind az lelki testnec. Gen. 2.

44 El vettetic lelkes test, fel támaztatic lelki test, u vagyon lelkes test, vagyon lelki test.

45 Mert vgy irattatott meg, teremtetett az elsö ember az Adám élö állattá, az vtólso pedig eleuenitö lélecké.

46 De az lelki test nem elsö, hanem az lelkes test (az elsö,) az másic lelki test.

47 Az elsö ember az földből való és földi, az másic ember, az mennyei Wr.

48 Az minęmő amaz földi, ollyanoc az kic földiekis, és minęmő amaz mennyei, ollyanoc az kic mennyeiekis.

x: Az az, Mikeppen ſzükſeg nekönc elöſzer erős ellenęknec, gyarloknac lennęnc, menemből volt Adam: Azonkeppen ſzükſeg erőſſęknec, bünnet kül valoknac lennęnc, hogy legyünc az Christushoz hasonlatoſoc, y Okat mondgya miert hasonlatoſoc az Chriſtuſnac abrazatyat hordozzunc, Mert az vjonnan való ſzükſęgesnęlkül nem mehetönc az eletre.

49 x Es miképpen hordoztuc az földinec ábrazatyát, az mennyeinekis hordozzuc ábrazatyát.

50 y Azt mondom pedig atyámfiai, hogy az test és vęr nem veheti az Isten orſágának örökségét, és az rothadandoſág az rothadatlan terméſietnec örökségét (nem veheti.)

z: Imé titkos dolgot mondoc néktec: Nem mindyáian aluſſiunc el, De mindnyáián el változtatunc.

51 z Imé titkos dolgot mondoc néktec: Nem mindyáián aluſſiunc el, De mindnyáián el változtatunc.

52 Nagy hertelen és egy ſiem pillantásban az vtólso trombita ſióra, (mert ſiól az trombita ackor) és az halottac fel támadnac rothadatlanſágban, és mijs el változunc.

aa: Az feltámadáſnac rendit mondgya meg.

53 Mert ſiükſég hogy ez rothandó test, rothadatlan terméſietet öltözzéc magára, és ez halandó test, halhatatlanſágot.

54 Mikor pedig ez rothadandó test öltözic rothadatlanſágba, és ez halandó test halhatatlanſágba, ackor léſien az mi megiratott, El nyeletett: à halál ſiinte diadalomig.

55 Hól vagyon halál az te dia-

Ose. 13. dalmad? hól vagyon koporsó az te fulakod?

a: Az az, Nem artana az halalba az bün nem volna, semmedig az bün nem artana ha az törueny azt ki nem jelentene.

56 a Az za halálnac pedig fulakia bün, az bünnec pedig ereie, az törueń.

57 b De az Istennec légyen hála, ki adott mi nékünc diadalmat, az mi Wrunc Iesus Christusnac általa.

b: Az Apastal Istennec tulai donittya hog az keresztyenec szabadosoc az töruentől es bualtul.

58 Azért szerelmes atyámfiai, erősszen és mozdithatatlanúl álliatoc, bőuölkődúen mindenkor az Wrnac dolgába, miuel hogy tudgyátoc hogy az ti munkátoc nem hijába való az Wrban.

XVI. Resz.

a: Intil az Corinthumbeliekhez hogy az Ierusalemieli szentekncec alamusnat adgyanac.

1 a AZ mi nêz az szentec segitségekre való alamisnára, à miképpen rendeltem az Galatiabéli gyülekezetben, azon képpen tselekedgyetec tijs.

2 Az hętnec minden első napián, minden tegye el, az mit az Istennec aiándokából el akar tenni, hogy ne légyen ackor annac ki szedése mikor oda mégyec.

3 Minec vtánna pedig oda menendec, à kiket iaualtoc leueleitec által, azokat küldöm el hogy el vigyéc Ierusálembe az ti aiándoktokat.

4 Hogyha méltó dolog lésien hogy énis el mennyec, én velem éggyüt iöijenec.

5 El mégyec pedig ti hozzátoc mikor Macedonián által mégyéc, (mert Macedonián által mégyéc.)

6 Talám pedig ti nállatoc meg maradoc, vagy ott telelec, hogy ti kéférietec el az houá menendec.

7 Mert nem akarlac most titeket ez sietséggel való által mentemben meg látni. De reménlem hogy valami ideig nállatoc maradoc, ha az Wr engedi.

8 Ephesumban maradoc pedig Pünkösstig.

9 Mert énnékem nagy kapu nittatott és hasinos, az ellenségis soc.

b: Atanlia Timotheust az Corinthumbeli jeuitehoez.

10 b Hogyha az Timotheus oda menend, meg lássátoc hogy ott nálatoc bátorságos maradása légyen. Mert az Wrnac dolgát tselekesi öis, mint siinte én.

11 Senki azért ötet semminec ne alitsa, hanem ötet kőuessétec el békeséggel, hogy én hozzám iöhessen: Mert várom ötet az atyafiackal egybe.

12 Az mi pedig az Apollo atyafiúra néz, igen kértem ötet hogy hozzátoc menne az atyafiackal egybe. De semmiképpen nem lön akarattya az oda menetelre, mind az által el mégyen mikor ió alkolmatossága lésien.

13 Vigyázzatoc, állyatoc meg az hitben: Vgy tselekedgyetec mint férfiac, legyetec erősséc.

14 Minden dólgaitoc atyafiui szeretettel legyenec.

15 Kérlec pedig titeket atyámfiai, iól tudgyátoc hogy az Stephanánac háza népe, Achaiánac

első

elsö sengeie(az hitben,)és az sienteknec való siolgálatra adtac magokat.

16 Hogy tijs az ollyanokat megbetsülliétec, mind azockal egybe az kic siolgálnac és munkalodnac(az egyházi siolgálatban.)

17 Öruendezec pedig az Stephanánac, Fortunatusnac, és Achaicus iöueteleknec, mert az mi fogyátkozásom vólt, az tiétüol létetekért, öc bę töltöttéc.

18 Mert megvijtottac, mind az én lelkemet, mind az tiéteket.

19 Köszöntenec titeket az Asiabéli gyülekezetec, Köszöntenec titeket az Wrban felötte igen az Aquila és Priscilla, az gyülekezettel egybe melly az ö házoknál vagyon.

20 Köszöntenec titeket mind az atyafiac, köszöntsétec egymást sient tsókolással.

21 Köszönetet iroc énis Pál az én sáiátt kezemmel.

22 Valaki nem siereti az Wr Iesus Christust, légyen átkozott, és Istentül öröcké el vettetett.

23 Az Wr Iesus Christusnac kegyelme legyen ti veletec.

24 Az én sierelmem légyen mindnyáián veletec, az Iesus Christusban, Amen.

PAL APASTALNAC CORINTHVS VAROSBA IROTT MASODIC LEVELE.

ELSÖ RESz.

PAl, Iesvs Christusnac Apastala, az Istennec akaratyából, és az Timotheus atyafiu, az Istennec gyülekezetinec, melly Corinthusban vagyon, mind az sienteckel egybe, kic vadnac egész Achaiában.

2 Kegyelem néktec és békesség az Istentöl az mi atyánktól, és az WR Iesvs Christustól.